

WOJNA W OBRONIE KONSTYTUCJI 3 MAJA

W dniu 3 maja 1791 r. uchwalona została konstytucja - odpowiedź na pogarszającą się sytuację wewnętrzną i międzynarodową Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Twórcy konstytucji starali się pobudzić społeczeństwo, a w szczególności szlachtę do realizacji reform ustrojowych.

Konstytucja 3 maja 1791 roku:

- osłabiła pozycję monarchy w systemie organów państwowych
- wprowadziła trójpodział władzy
- ograniczyła immunitety prawne oraz przywileje szlachty zagrodowej
- potwierdziła przywileje mieszczańskie - bezpieczeństwo osobiste, prawo posiadania majątków ziemskich, zajmowania stanowisk oficerskich i stanowisk w administracji publicznej a także prawo nabywania szlachectwa
- zniósła liberum veto, konfederacje, sejm skonfederowany oraz ograniczała prawa sejmików ziemskich
- zniósła wolną elekcję, jej miejsce zastępując władzą dziedziczną.
Król przestał być odrębnym stanem sejmującym, choć nadal zwoływał Sejm
- chłopom zapewniono „opiekę prawa i rządu krajowego”

Celem ustawy rządowej miało być ratowanie Rzeczypospolitej, której terytorium zostało uszczuplone w wyniku I rozbioru. Jak pisze prof. dr hab. Marian Kallas „(...) od chwili uchwalenia Konstytucja 3 V 1791 stała się symbolem dążeń do odzyskania niepodległości i suwerenności Rzeczypospolitej, niezależnie od przeszkód wewnętrznych i zagrożeń zewnętrznych.”

Konstytucja 3 maja 1791 była drugą na świecie i pierwszą w Europie ustawą regulującą organizację władz państwowych, prawa i obowiązki obywateli.

Ustawa Rządowa obowiązywała tylko rok. Ustrój Trzeciego Maja został przerwany w wyniku zbrojnej interwencji Rosji. Przeciwnicy Konstytucji, występując w obronie starego porządku, zawiązali w Petersburgu konfederację, której manifest ogłoszono pod fałszywą datą 14 maja 1792 roku w miasteczku Targowica, w dobrach Szczęsnego Potockiego - stąd nazwa **Konfederacja Targowicka**.

Akt konfederacji ogłaszał nieważność Konstytucji i zwracał się oficjalnie o pomoc wojskową do carycy Katarzyny II.

18 maja 1792 roku Rosja rozpoczęła wojnę z Polską, 24 lipca kapitulacja króla Stanisława Augusta Poniatowskiego ją zakończyła. Przegrana była bezpośrednią przyczyną drugiego rozbioru Polski.

Konstytucja 3 maja 1791 roku, Jan Matejko. Zamek Królewski w Warszawie

3 maja 1792 roku, podczas obchodów pierwszej rocznicy uchwalenia Ustawy Rządowej, barwy białą i czerwoną uznano za narodowe.

23 stycznia 1793 roku Rosja i Prusy podpisały traktat rozbiorowy. Prusy zagarnęły Gdańsk, Toruń, Wielkopolskę oraz zachodnie Mazowsze. Rosja zajęła większość Białorusi, Ukrainy i Podole. Rzeczpospolita straciła 300 tys. km² terytorium i 4 miliony ludności. Nastąpił **II rozbiór Polski**.

Virtuti Militari - najwyższe polskie odznaczenie wojskowe o charakterze bojowym, ustanowione przez króla Stanisława Augusta Poniatowskiego 22 czerwca 1792 dla uczczenia zwycięstwa w bitwie pod Zieleńcami, w wojnie polsko-rosyjskiej przeciwko konfederacji targowickiej, w obronie Konstytucji 3 Maja. Jest najstarszym orderem wojskowym na świecie, spośród nadawanych do chwili obecnej.

